

каміння призвів до руйнування поверхні Рівненського Полісся та прискорення сучасних геоморфологічних процесів та негативних наслідків для екосистеми [1].

У 2014 р. Рівненщину охопила «бурштинова лихоманка», чергова спокуса швидкої наживи штовхала старателів шукати цінні копалини. На жаль, багато хто з цих старателів використовували варварські методи, «вимивання» сонячного каміння з землі [2].

Видобуток корисних копалин завдав серйозного екологічного впливу на літосферу Рівненської області. Незаконний видобуток бурштину призвів до знищення понад 10 тис. га земель різного цільового призначення, зокрема сільгоспугідь, лісового фонду у Сарненському районі [2].

Бурштин переважно добувається гідравлічним методом, що приводить до вимивання з глибини до 30 метрів складових земної кори, порушення природного розрізу, змін водоносних горизонтів, забруднення технічною водою, зміни водно-повітряних властивостей ґрунтів, руйнування та знищення гумусового горизонту, знищення рослинного покриву тощо. Ці негативні процеси призводять до прискореного прояву сучасних геоморфологічних процесів, зокрема виникнення воронки, прояву дефляції, опустелення [3].

Основними заходами для зменшення впливу видобутку бурштину на природне середовище є його легалізація, дотримання умов видобутку та рекультивація земель.

В останні роки вже здійснюються певні кроки для стабілізації та покращення ситуації в регіоні, зокрема створено та успішно функціонує підприємство легального видобутку бурштину ТОВ «Центр «Сонячне ремесло». Департаментом екології та природних ресурсів Рівненської облдержадміністрації проводяться заходи щодо моніторингу використання надр та охорони вразливих територій, співпраця між урядом, гірничодобувними компаніями та місцевими громадами для забезпечення відповідного управління ресурсами та захисту навколишнього середовища.

**Список використаних джерел:** 1. Залеський І. І., Майборода Х. А. Екологічні наслідки розробки Клесівського родовища бурштину. *Вісник НУВГП. Сільськогосподарські науки : зб. наук. праць*. Рівне : НУВГП, 2020. Вип. 2 (90). С. 28–37. 2. Бурштинова біда Полісся. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2015/06/2/194898/> 3. Ліси перетворюються на мертву пустелю: показали наслідки видобутку бурштину на Рівненщині. *Волинські новини*. 2021. 17 серпня. URL: <https://www.volynnews.com/news/all/lisy-peretvoriuiutsia-na-mertvu-pusteliu-pokazaly-naslidky-vydobutku-bu/> 4. Як добувають бурштин? *Янтар Полісся*. 2016. 18 березня. URL: <https://yantar.ua/ua/blog/otkuda-beretsya-yantar.html>

УДК 551.571(477.82)

**Павловська Тетяна, Нікон Ольга**

*pavlovska2011@gmail.com; olya.lutsk2003@gmail.com*

*Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

## **БАГАТОРІЧНА (1977–2020 рр.) ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ВІДНОСНОЇ ВОЛОГОСТІ ПОВІТРЯ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Однією з найбільш нагальних глобальних проблем людства, яка нині зачіпає усі сфери суспільного життя, є зміна клімату. Наслідками її прояву є значні екологічні й економічні збитки, завдані небезпечними погодними катаклізмами: раптовими змінами погоди, зливами, тривалими дощами або бездошовими періодами, сильними вітрами, градобиттям, повеннями, паводками, посухами [2]. Усі зміни клімату ретельно досліджують на глобальному рівні, вивчаючи їх вплив на рівень Світового океану, конфігурацію берегової лінії материків та островів, циркуляцію повітряних мас і вод

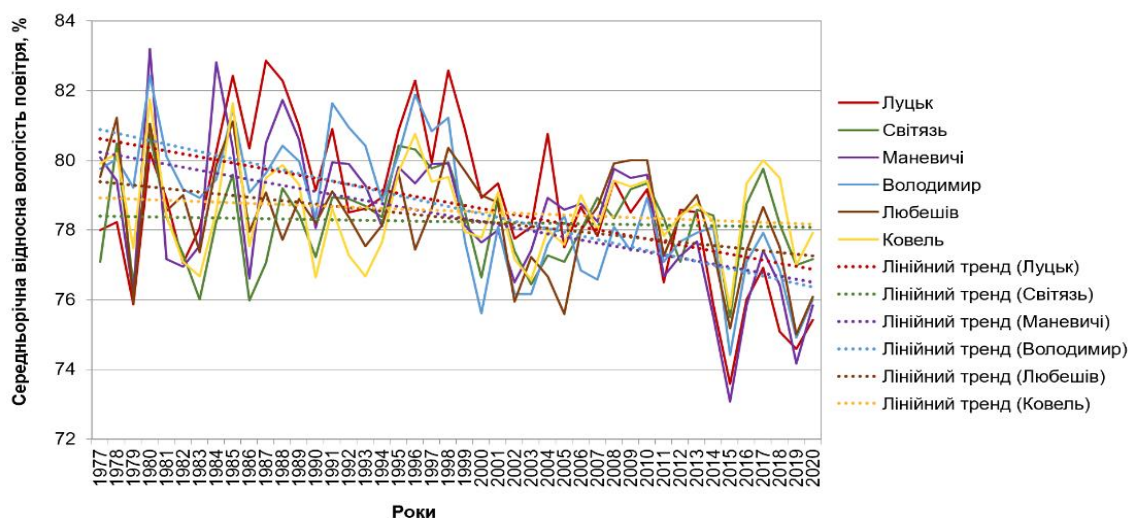
океанів, біопродуктивність водойм тощо. При цьому регіональні, а особливо, локальні кліматичні системи іноді залишаються поза увагою дослідників. До того ж, зазвичай, у таких дослідженнях найперше аналізують температуру атмосферного повітря, кількість опадів, вміст і склад парникових газів, частоту прояву екстремальних погодних явищ і рідко коли звертають увагу на зміни відносної вологості повітря. Ця метеорологічна характеристика є дуже важливою для вивчення, адже від її значень залежить самопочуття людини, стійкість та особливості експлуатації багатьох природних і штучних матеріалів, термін зберігання продуктів харчування, тривалість і перебіг певних фізіологічних процесів у тварин і рослин, інтенсивність прояву екзогенних геоморфологічних процесів. Відносна вологість повітря також визначає ступінь екологічної пластичності багатьох видів живих організмів, виступаючи лімітуючим чинником для багатьох стенобіонтів [3].

До того ж, інформація про відносну вологість повітря завжди актуальна в зоні ведення бойових дій для успішного виконання різнопланових завдань військового характеру, адже величини цього показника впливають на зберігання, транспортування й використання військового обладнання, техніки, амуніції, медикаментів і зброї. Особливе значення вологість повітря має для ефективної роботи безпілотних літальних апаратів [1].

Метою нашого дослідження є вивчення багаторічної динаміки середньорічних і середньомісячних показників відносної вологості повітря у Волинській області упродовж 1977–2020 рр. Дослідження полягає в графічній та аналітичній інтерпретації даних Волинського обласного центру з гідрометеорології (далі – ВОЦГМ) по метеостанціях (далі – МС) Луцьк, Світязь, Маневичі, Володимир, Ковель і Любешів.

Середнє значення річної вологості повітря у Волинській області за досліджуваний період (1977–2020 рр.) становить 78,5 % (на МС Луцьк – 78,7 %, МС Світязь – 78,2 %, МС Маневичі – 78,4 %, МС Володимир – 78,6 %, МС Любешів – 78,3 %, МС Ковель – 78,5 %). На рис. 1 видно, що цей показник прямує до зменшення його величин в часі на метеостанціях Володимир, Маневичі, Луцьк, Любешів. На метеостанціях Світязь і Ковель чітко виражених тенденцій змін значень відносної вологості повітря за досліджуваний період не простежується.

Упродовж року найвищі значення відносної вологості (понад 85 %) характерні для листопада, грудня й січня, найнижчі (менше 70 %) – квітня і травня (рис. 2).



**Рис. 1.** Багаторічна динаміка відносної вологості повітря у Волинській області

Для більш детального вивчення вологості повітря ми проаналізували динаміку її середньомісячних значень упродовж досліджуваного періоду й виявили тенденції їх змін упродовж 1977–2020 рр. (табл. 1).

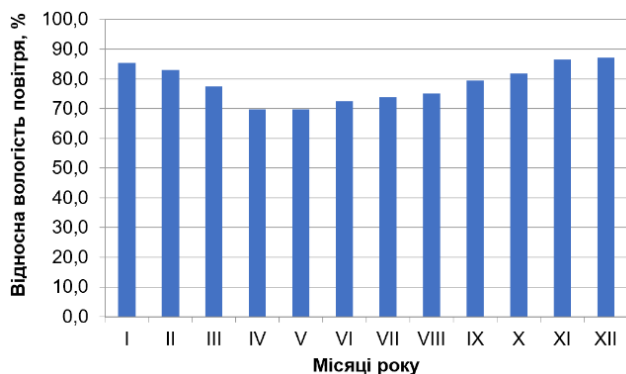


Рис. 2. Річний розподіл відносної вологості повітря у Волинській області (за усередненими даними упродовж 1977–2020 рр. по всіх метеостанціях)

Таблиця 1

Тенденції багаторічної (1977–2020 рр.) динаміки середньомісячних значень відносної вологості повітря у Волинській області

Місяць року	Тенденції змін відносної вологості повітря на метеостанціях					
	Луцьк	Світязь	Маневичі	Володимир	Любешів	Ковель
Січень	Зростання	Зростання	Без змін	Зменшення	Зростання	Зростання
Лютий	Зменшення	Зростання	Зменшення	Зменшення	Без змін	Без змін
Березень	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення
Квітень	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення
Травень	Без змін	Зростання	Без змін	Зменшення	Зростання	Зростання
Червень	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення
Липень	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення
Серпень	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення
Вересень	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Зменшення	Без змін
Жовтень	Зменшення	Зростання	Зменшення	Зменшення	Зростання	Зростання
Листопад	Зростання	Зростання	Зростання	Без змін	Зростання	Зростання
Грудень	Зростання	Зростання	Без змін	Без змін	Зростання	Зростання

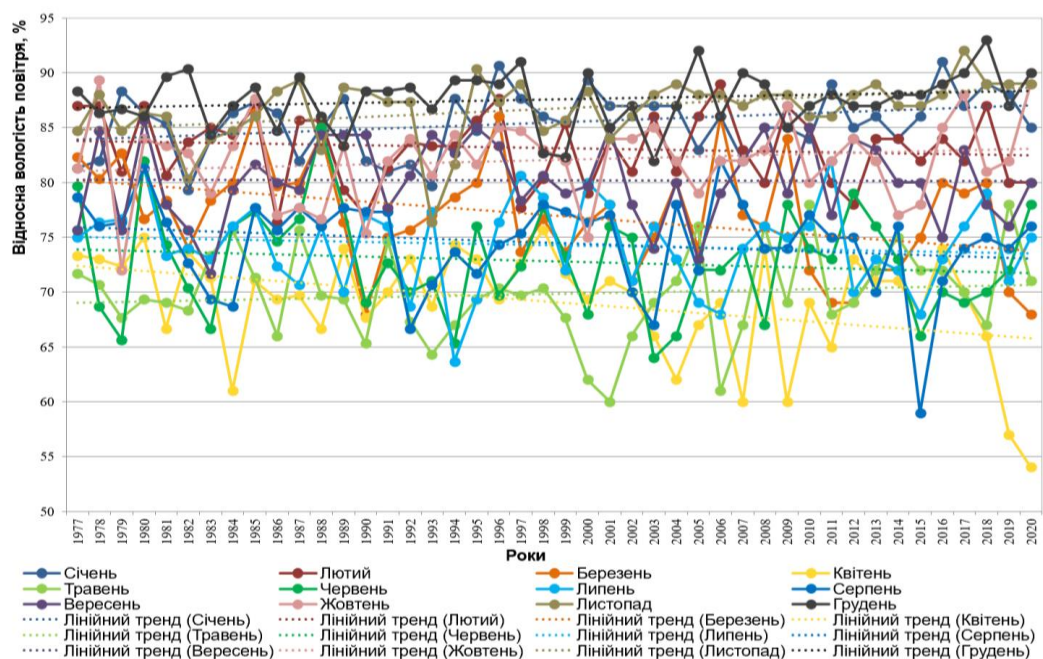


Рис. 3. Динаміка середньомісячних значень відносної вологості повітря на метеостанціях Волинської області (побудовано за даними ВОЦГМ)

У результаті аналізу графічних побудов (6 графіків із 12-ма (відповідно до числа місяців у році) кривими, що відображають часову динаміку середньомісячних значень і лінійними трендами, які вказують на спрямування показників із плином часу (до прикладу, рис. 3) ми виявили, що зменшення значень відносної вологості повітря в усі місяці року характерне лише для МС Володимир. Одностайне зменшення величин показника на всіх метеостанціях простежується у березні, квітні, червні, липні, серпні, а зростання або коливання без виражених тенденцій – у листопаді та грудні. У вересні на всіх метеостанціях відносна вологість теж прямує до зменшення значень, окрім МС Ковель, де особливих змін у динаміці її значень не помітно (див. рис. 3).

**Висновки.** Упродовж досліджуваного часу (1977–2020 рр.) відносна вологість повітря у Волинській області поступово знижується. В розрізі місяців тенденція до зменшення значень показника спостерігається, переважно, у теплий період року (крім травня та жовтня), а незначне зростання – в холодний. Особливо стрімким зменшення величин показника є в березні, квітні, серпні та вересні. Очевидно, виявлені тенденції мають зв'язок із режимом температури повітря й випадання опадів, які теж зазнали суттєвих змін у Волинській області впродовж останніх десятиліть. На просторіві особливості змін метеорологічних параметрів в регіоні мають вплив й особливості підстильної поверхні (гіпсометричні відмітки поверхні, площі акваторій і місцевостей із штучними покриттями) [4]. Для більш детального вивчення й обґрунтування виявлених результатів дослідження необхідно визначити тісноту зв'язку температури повітря й відносної вологості повітря, кількості опадів і відносної вологості повітря, проаналізувати динаміку цих метеопараметрів за вказаний інтервал часу в розрізі місяців, дослідити вітровий режим на метеостанціях краю. Саме ці завдання й визначають найближчу перспективу наших досліджень змін показників відносної вологості повітря у Волинській області.

**Список використаних джерел:** 1. Mitali Rajawat. Weather conditions and its effects on UAS. *International Research Journal of Modernization in Engineering. Technology and Science*. 2021. Vol. 03. Is. 12. December. P. 255–261. 2. Зміна клімату: наслідки та заходи адаптації : аналіт. доповідь / [С.П. Іванюта, О. О. Коломієць, О. А. Малиновська, Л. М. Якушенко]; за ред. С. П. Іванюти. Київ : НІСД, 2020. 110 с. 3. Борщевська І. М. Методичні вказівки до супроводу лекційних занять з навчальної дисципліни «Екологія рослин» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Екологія» спеціальності 101 «Екологія» денної та заочної форм навчання. Рівне : НУВГП, 2024. 64 с. 4. Павловська Т. С., Федонюк М. А., Рудик О. В. Температурний режим повітря у Волинській області: хронологічний та хорологічний аспекти. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2023. Вип. 1 (1). С. 39–48. DOI: <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2023.1.04>

УДК 556.5 (282.247.322.1)

**Гусєв Дмитро, Стельмах Валентина**

*gusevd539@gmail.com; stelmakh.valia@vnu.edu.ua*

*Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк*

## **ГІДРОГРАФІЧНА МЕРЕЖА БАСЕЙНУ РІЧКИ ВИЖІВКА**

Гідрографічну мережу басейну річки слід розглядати як комплекс, що включає річки, інші постійні та тимчасові водні потоки, а також озера, водосховища, болота та інші водні утворення, що знаходяться на її території. З ростом населення та економічного розвитку важливо ефективно керувати водними ресурсами басейну. Це